

Інноваційні підходи щодо модернізації філологічної освіти та науки України: відповідь на виклики воєнного часу

*Іваненко Надія Вікторівна¹, Герасименко Юлія Андріївна²,
Костенко Вікторія Геннадіївна³*

Опубліковано	Секція	УДК
03.04.2023	Освіта/Педагогіка	378.147.016:8: 001.895:355.271

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7795088>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Розвиток філології як науки завжди був зумовлений глобальними викликами. Загалом наукові дослідження в філології стоять біля витоків збагачення теоретичного змісту пояснювальних і прогностичних знань у цій галузі, пошуку нових методів і процедур викладання, навчання та оцінювання, вдосконалення освітньої практики відповідно до запитів сучасного суспільства. Останніми роками було відкрито нові технології, які змінили повсякденне життя, усунувши застарілі процеси і прискоривши модернізацію всіх секторів діяльності України. Галузь філології та освітніх наукових досліджень зазнали значних інновацій, серед яких можна назвати цифровізацію та цифрову трансформацію. Поняття «цифровізація» відображає перехід від аналогових до цифрових даних, або, коротко кажучи, початок ери оцифрування. Сьогодні, в умовах війни в Україні, спостерігається експоненціальне зростання потреби в цифровізації системи освіти, яка наразі проходить визначні трансформації в надзвичайних умовах воєнного стану.

Ключові слова: цифровізація, цифрова трансформація, модернізація освіти, безперервна освіта.

Innovative approaches to the modernization of philological education and science in Ukraine: a response to the challenges of wartime

Annotation. The development of philology as a science has always been driven by global challenges. In general, scientific research in philology is at the origins of enriching the theoretical content of explanatory and prognostic knowledge in this field of knowledge, searching for new methods and procedures of teaching, learning, and assessment, and improving educational practice in accordance with the needs of modern society. The field of

¹ кандидат філологічних наук, доцент, науковий співробітник, факультет освіти, Оксфордський університет, 15 Норем Гарденс, Оксфорд OX1 6PY, <https://orcid.org/0000-0001-9570-3320>

² кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов і методики викладання, факультет філології та соціальних комунікацій, Бердянський державний педагогічний університет, вул. Шмідта, 4, Бердянськ, Запорізька область, 71100, <https://orcid.org/0000-0001-7948-9248>

³ кандидат філологічних наук, доцент, кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, Полтавський державний медичний університет, вул. Шевченка 23, Полтава, Полтавська область, 36011, <https://orcid.org/0000-0001-9077-2191>

philology and educational research has undergone significant innovations – digitalization and digital transformation. The term “digitalization” reflects the transition from analogy to digital data, or, in short, it is the beginning of the digitization era. Today, in the context of the war in Ukraine, there is a significant increase in the need for digitalization of the education system, which is currently undergoing a major transformation in extraordinary circumstances. Of course, in the context of military armed aggression, teachers sometimes have neither the capacity nor the moral potential to improve their own information tools and content. Guided by outdated practices, some teachers believe that their job is different. Particularly, they see their functions in a purely physical dimension and do not accept digital technologies in education. In such crisis situations, teachers need to be provided with proper training in digital and media literacy, to make them modern, and ready to keep up with social development and to show how interesting and easy it is to integrate and use technical structures, platforms, and applications in the educational process. Thus, proper training, development of technological literacy, centralized data on curricula, syllabi, and educational trajectories, including academic and research activities, help the modern teacher to recognize critical digital goals, recognize critical and problematic issues, and predict different types of challenges they may face and finally enjoy the new educational process.

Keywords: digitization, digital transformation, modernization of education, continuing education.

Вступ

Постановка проблеми. Філологічні дослідження є визначальним чинником інновацій та вдосконалення освіти загалом. В цьому контексті метою філологічних досліджень є пошук шляхів удосконалення освітньої діяльності задля підвищення її конкретної ефективності відносно встановлених принципів і стандартів. Загалом дослідники розглядають філологічну науку як джерело розвитку творчого мислення і практики, прогресу в пізнанні та вирішення багатьох проблем соціальної практики.

Сучасні студенти навчаються в цифрову епоху, яка швидко змінюється і значно відрізняється від минулих років. Різноманітні технології стали рятівними для системи освіти України як у період пандемії, так і в умовах воєнного часу. Розумне використання технологій та медіа може підтримувати навчання і взаємовідносини суб'єктів освіти. Використання нових технологій в освіті – це ефективний спільний досвід, який оптимізує потенціал навчання і розвитку. Отже, *метою роботи є* проаналізувати інноваційні підходи щодо модернізації філологічної освіти та науки України; дослідити, як у відповідь на виклики воєнного часу, в рамках освітньої модернізації філологічна наука України підтримує принципи розвитку і навчання під час опрацювання передових технологій і нових цифрових ресурсів; прослідкувати інтеграцію технологій та інтерактивних медіа в навчальну програму галузі філології в умовах воєнного стану, та описати, як сьогодні викладачі можуть підвищити якість програм, свідомо використовуючи потенціал технологій та медіа на користь кожного студента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення використання інноваційних технологічних засобів в освіті охоплює широкий спектр цифрових пристроїв, таких як комп'ютери, планшети, мультисенсорні екрани, інтерактивні дошки, мобільні пристрої, фотоапарати, DVD та музичні плеєри, електронні книги, ігри [1]. Проте в умовах цифровізації гостро постає питання медійної грамотності. Необхідно правильно і свідомо використовувати сучасні технології та критично ставитись до інформаційного потоку. В цьому аспекті Наместюк С. підкреслює позитивний потенціал використання технологій і медіа у спосіб, що ґрунтується на принципах розвитку творчого мислення [7, с. 35].

Сучасні студенти живуть у світі інтерактивних медіа. Вони постійно контактують з цифровими пристроями, які швидко стають інструментами культури вдома, в університеті, на роботі та в громаді [10, с. 90]. Е-інструменти для спілкування, співпраці, соціальні мережі та контент, створений користувачами, трансформували масову культуру. Зокрема, ці інструменти змінили те, як викладачі використовують навчальні матеріали на заняттях. Удосконалення засобів комунікації призвело до значного прогресу в обміні інформацією.

Поява нових інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), пов'язаних з розвитком комп'ютерної техніки та телекомунікаційних мереж, дала змогу створити нове якісне інформаційно-освітнє середовище, яке стало основою для розвитку і вдосконалення освітньої системи. Деякі вчені визначають ІКТ як певну галузь досліджень, а інші – як той чи інший спосіб наближення до інформації. Водночас аналіз літератури з досліджуваної проблеми дає змогу говорити про комплекс знань, способи і засоби роботи з інформаційними і технічними ресурсами, які науковці залучили до технологій, що забезпечують накопичення, зберігання, класифікацію, виробництво і поширення інформації. У багатьох роботах розглядається тема використання ІКТ у викладанні іноземної мови.

Деякі дослідники вказують, що широке використання виявлених технологій дасть можливість значно підвищити ефективність активних методів навчання для всіх форм організації навчального процесу при вивченні іноземної мови, а саме: практичних, індивідуальних занять, під час самостійної роботи.

Використання ІКТ розглядається як засіб підвищення мотивації, прихильності до систематичного вивчення іноземної мови, що допоможе досягти швидких результатів у вивченні мови. Використання ІКТ в освітньому процесі в повній мірі залучає студентів у мовне середовище, це сприяє формуванню і розвитку комунікативної компетентності, частиною якої також є соціально-культурна компетентність.

Темпи модернізації філологічної освіти та науки настільки швидкі, що суспільство переживає дезорганізацію. Перехід до нових медіаграмотностей і потреба в цифровій грамотності, яка охоплює як технологічну, так і медіаграмотність, продовжують формувати українське суспільство [5, с. 197]. В умовах повномасштабної війни електронні медіа мають значну перевагу в порівнянні із традиційними інструментами навчання [9].

Різниця між пристроями, контентом і користувацьким досвідом, на жаль, ще досить розмита, зокрема мова йде про впровадження додаткових тренінгів для професорсько-викладацького складу. За наявності професійних знань ці технологічні інструменти можуть бути використані для навчання і розвитку. Але треба зазначити, що їхнє використання може бути неефективним або навіть заважати навчанню і розвитку [6, с. 75].

В цьому контексті, в Україні активізувалися професійні і громадські організації, підрозділи системи охорони здоров'я та групи захисту прав користувачів, що займаються питаннями розвитку і здоров'я населення. Вони занепокоєні проблемами, які можуть виникати через тривале використання гаджетів, наприклад, ожиріння, тому спеціалісти не рекомендують використовувати пасивні, неінтерактивні технології та екранні засоби масової інформації в програмах ранньої освіти [10].

Крім того, в умовах активних інновацій гостро постає питання цифрової грамотності. Цифровізація нової освіти в умовах гібридної війни потребує охоплення цифрової грамотності як в сенсі технологічної освіченості, так і медіаграмотності.

Модернізація української вищої освіти, зокрема філологічної освіти та науки, є нагальною необхідністю. Модернізація полягає не лише у цифровізації, але й у впровадженні ефективних та конкурентоспроможних урядових ініціатив. Модернізація

вищих навчальних закладів та наукових досліджень має важливе значення для економічного, соціального та культурного розвитку країни.

Результати

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля розкриття питання інноваційних підходів щодо модернізації філологічної освіти та науки України розглянемо діджиталізацію в процесі вивчення іноземних мов. Оскільки під час вивчення іноземної мови потрібна активна практика в усіх чотирьох сферах мови та грамотності (говоріння, аудіювання, письмо і читання), технологічні ресурси повинні підтримувати принципи активного навчання, спілкування, дослідження та самовираження. Технології треба використовувати в якості інструменту для покращення вивчення іноземної мови та грамотності, але вони не повинні замінювати особисту взаємодію. Роль вивчення іноземної мови також треба вбачати у розвитку самооцінки та соціальних навичок [8, с. 60]. Крім того, усі вищеназвані аспекти треба враховувати під час розроблення навчальних програм та планів з використанням новітніх технологій для різних курсів. Цифрові технології можна застосовувати для сприяння вивченню іноземної мови завдяки створенню відповідного контенту та використанню спеціалізованих інтернет-ресурсів. Технології можна використовувати для дослідження культур і середовищ мови, яка вивчається. Сьогодні студенти мають різноманітні можливості спілкуватися з носіями мови не залежно від географічного перебування. Технології можуть знадобитися для адаптації наявних матеріалів, наприклад, додавання до заняття квізів, перекладу ключових слів в електронних книгах або створення моделей для спеціалізованих платформ для розвитку письма. За допомогою технологій студенти можуть чути і практикувати точну вимову, вивчати мову, культуру та особливості вимов різних регіонів мови, що вивчається. Крім того, сучасні пристрої дають змогу використовувати лінгафонні технології для запису діалогів, для перекладу та документування прогресу групи від першого до п'ятого курсу [2, с. 40].

Доречне та делікатне використання технологій може забезпечити гнучкість і оперативність, які необхідні для задоволення потреб сучасного студента. Інноваційні технології можуть бути корисним для кожного студента, їхнє залучення може гарантувати однаковий доступ та рівні можливості під час переходу на дистанційну форму навчання [3, с. 60].

Наприклад, використання ІКТ при вивченні іноземної мови сприяє інтенсифікації та персоналізації навчання, сприяє інтересу до предмета, дає можливість уникнути суб'єктивного оцінювання. Крім того, ІКТ допомагає подолати психологічний бар'єр студентів до використання іноземної мови як засобу спілкування. Треба зазначити, що ІКТ є одночасно і засобом подачі матеріалів, і засобом контролю. Нові технології дають можливість індивідуалізувати процес навчання, регулюючи ритм і складність викладання курсу. Такий диференційований підхід дає позитивну перевагу, оскільки створює умови для успіху кожного студента, впливаючи тим самим на їхню мотивацію до навчання та підвищуючи емоційний фон. На відміну від звичайних методів, у випадку інтерактивних форм навчання студент сам стає головною фігурою, відкритою для засвоєння знань. Викладач в цій ситуації стає активним помічником, а його основною функцією є організація і сприяння процесу навчання.

Отже, на заняттях іноземної мови можна ефективно використовувати такі цифрові ресурси з великим освітнім потенціалом: презентація Power Point (PPT), мультимедійні презентації, навчальне програмне забезпечення, цифрові додатки, онлайн-підручники, освітні ресурси в інтернеті, онлайн-тести.

Основною метою вивчення іноземної мови є формування комунікативної компетентності, всі інші цілі (освітні, педагогічні, розвиваючі) досягаються в процесі реалізації основної мети. Участь студентів в телеконференціях, чатах, в яких беруть участь здобувачі освіти з різних країн, – це дуже цікава і корисна можливість для нових контактів і розмовних практик. У цих «вільних» дискусіях і бесідах відбувається не тільки обмін інформацією з того чи іншого питання, а знайомство з елементами іншої культури. Онлайн-тести дають нам миттєвий зворотний зв'язок і адекватну і об'єктивну оцінку.

Треба зазначити, що кожен викладач, який застосовує ІКТ у процесі викладання іноземних мов, повинен усвідомлювати, що будь-яка освітня технологія повинна відповідати таким методичним вимогам: концептуальність; узгодженість; ефективність; гнучкість; динаміка; відтворюваність.

Використання ІКТ позитивно впливає на якість викладання іноземної мови і сприяє формуванню мовної компетенції студентів. Інтеграція ІКТ у процес викладання іноземної мови сприяє якісній організації процесу навчання, підвищує ефективність навчання комунікативної компетентності, забезпечує позитивну мотивацію в процесі навчання і пізнавальної діяльності студентів, також сприяє активізації самостійної роботи.

В цьому аспекті важливою є цифрова та медійна грамотність. Цифрова грамотність необхідна для того, щоб допомогти викладачам і студентам у виборі, використанні, інтеграції та оцінюванні технологій та інтерактивних засобів масової інформації. Технологічна та медійна грамотність необхідні, оскільки поширеність технологій і медіа в повсякденному житті, у навчанні та роботі зростатиме і розширюватиметься більше, ніж можна передбачити. Викладачі філологічної галузі освіти повинні розуміти, що технології та медіа-матеріали можуть сильно відрізнитися за якістю, тому вони повинні вміти ефективно використовувати їх.

Для філологів, які викладають початковий рівень іноземної мови, цифрова грамотність передбачає як знання, так і навички. Викладачам потрібні розуміння, навички та вміння використовувати технології та інтерактивні медіа для доступу до інформації, спілкування з іншими фахівцями та участь у професійному розвитку для покращення навчання та підготовки молодших курсів до використання технологій упродовж всього життя. Цифрова та медійна грамотність викладачів означає, що вони мають знання та досвід, щоб критично мислити щодо вибору, аналізу, використання та оцінювання технологій та медіа, щоб визначити їхній вплив на навчання та розвиток мовних навичок. Цифрова та медійна грамотність для студентів означає наявність критичних навичок перегляду, прослуховування та серфінгу в інтернеті. Студенти повинні вміти фільтрувати повідомлення, які вони отримують, робити правильний вибір і набувати навичок ефективного використання технологій. Ці дослідницькі навички переносяться на всі сфери навчальної програми та навчання впродовж життя. Використання технологій для підтримки практики і покращення навчання вимагає професійного судження про те, що є прийнятним для розвитку та міжкультурної адаптації. Викладачі філологічної сфери обирають технології, види діяльності, які підтримуються технологіями та медіа та відповідають їхнім навчальним цілям і потребам навчання. Вони узгоджують використання технологій і медіа з цілями навчальної програми, орієнтуються на нові підходи, що спрямовані на студента-першокурсника та включають у навчальний процес гейміфікацію в комбінації з практичними дослідженнями, активним осмисленням і початковими навичками наукового пошуку. Викладачі у сфері педагогіки повинні забезпечувати рівний доступ до усіх видів активності однаково для всіх студентів.

Використання технології як інструменту для оцінювання студентів, моделювання використання технологій та інтерактивних медіа як професійних ресурсів є інновацією в освіті та раціональним вибором в умовах воєнного стану в Україні.

Цифрова грамотність в контексті гібридної війни, яку постійно веде ворог, означає необхідність для викладачів допомагати студентам розвивати розуміння використання технологій, розуміти наслідки зловживання технологіями, а також вивчення норм належної поведінки, відповідальної та етичної поведінки в інтернеті, розуміння прав, ролей, ідентичності, безпеки, захисту та спілкування [4].

Викладачі несуть відповідальність за захист і розширення прав і можливостей студентів в межах закладу вищої освіти. Вони повинні навчати їх таким чином, щоб допомогти їм розвинути навички, які, зрештою, знадобляться їм для власної професійної діяльності. Студенти молодших курсів повинні навчитися ставити під сумнів технології та критично мислити щодо технологій та засобів масової інформації, якими вони користуються. При інтенсифікації використання інформаційно-технологічного інструментарію саме викладачі несуть відповідальність за ознайомлення студентів з цифровими інструментами, а також за моделювання, використання доречне й активне використання цифрових інструментів, медіа та методів комунікації й навчання у безпечний, здоровий, прийнятний, відповідальний і соціально позитивний спосіб.

Цифрова грамотність в умовах воєнного стану також включає в себе розвиток суджень про належне використання цифрових медіа, пошук і вибір наукового джерела, пошук відповідних та надійних ресурсів, інструментів та додатків для виконання завдань, пошуку інформації, навчання та головне – дотримуватися кодексу академічної доброчесності. Майбутні філологи потребують особливого навчання, можливостей для професійного розвитку та міжкультурної практики для успішного професійного розвитку.

Викладання іноземних мов в епоху цифрового навчання також має наслідки для викладачів, оскільки вони інтегрують технологічні інструменти та інтерактивні засоби масової інформації в навчальний процес та несуть педагогічну відповідальність за цілеспрямоване використання технологій та медіа та за результативність та ефективність такого навчання для студентів. Адже вибір інструментарію залежить виключно від свідомого вибору і методики викладача.

В умовах повномасштабної війни викладачі усіх галузей повинні забезпечувати навчальний досвід опосередковане та онлайн-навчання, яке повинно бути не тільки ефективним, цікавим і таким, що розширює можливості, але й є наразі єдиною, рятівною альтернативою для української системи освіти. Звісно, це все вимагає спеціальних знань та навичок викладацького складу. Для реалізації названих вище завдань викладачам потрібен доступ до вільних ресурсів і посилення та до професійної спільноти, де їх можна продемонструвати, поділитися та обговорити перспективні приклади та застосування новітніх технологій і нових медіа.

Загалом, на сьогоднішній день, філологічна наука України має чимало досліджень, присвячених аналізу для кращого розуміння ефективного використання технологій та інтерактивних медіа, а також для кращого розуміння довгострокових наслідків, короткострокових та довгострокових ефектів цифровізації освіти [8]. Також є велика кількість досліджень і літератури про вплив інформаційних технологій, про вплив численних цифрових пристроїв [4]. У той час, як технології та інші нові можливості користувацького інтерфейсу стають все більш доступними і поширеними, виникає потреба в нових дослідженнях того, на що вони здатні і як ці інструменти та медіа можуть бути інтегровані в навчальний процес.

Необхідні науково обґрунтовані докази того, що є якісною технологією та інтерактивним середовищем для викладання гуманітарних предметів.

Висновки

Світова пандемія та згодом повномасштабна війна в Україні відкрили нову еру технологій, яка змінила повсякденне життя в усіх сферах, усуваючи застарілі процеси і породжуючи абсолютно нові галузі.

Деякі з понять у галузі філологічних наукових досліджень, також зазнали розширення. Поняття цифровізації, оцифрування та цифрової трансформації кардинально змінили вектори філологічної освіти.

Поняття «цифровізація» відображає перехід від аналогових даних до цифрових, або коротше кажучи, початок ери оцифрування. Багато років тому, і навіть сьогодні, освіта в Україні та освітні процеси в цілому були аналоговими. Сьогодні спостерігається експоненціальне зростання потреби в цифровізації системи освіти в цілому. Українська система освіти, яка тепер буде змушена пройти через болісний процес воєнного та поствоєнного стану цілком готова до таких трансформацій завдяки досвіду пандемії. Отже, цифровізація, яка застосована в освітній системі, є процесом накопичення всієї наявної та доступної інформації в цифровому форматі. У цьому зароджуваному та структурному процесі викладачі відіграють роль консультанта, тобто вони повинні спрямовувати студентів до оптимального сприйняття процесу цифровізації як важливого, релевантного та значущого в умовах війни.

Звичайно, в умовах військової збройної агресії, викладачі часом не мають ані можливостей, ані морального потенціалу для удосконалення власного інформаційного інструментарію та контенту. Деякі викладачі, керуючись застарілими практиками, вважають, що їхня робота полягає в іншому, зокрема, вбачають свої функції у суто фізичному вимірі та не сприймають цифрових технологій в освіті. Для таких кризових ситуацій, викладачам необхідно відвідати належні тренінги з цифрової та медійної грамотності, зробити їх сучасними, готовими рухатися разом з суспільним розвитком та показати, наскільки цікаво та легко можна інтегрувати та використовувати технічні структури, платформи і додатки в освітній процес.

Отже, належне тренування, розвиток технологічної грамотності, централізовані дані про навчальні програми, навчальні плани, освітні траєкторії, включно з академічною та науковою діяльністю, допомагають сучасному викладачу розпізнавати критично важливі цифрові цілі, виокремлювати критичні та проблемні питання і прогнозувати різні типи проблем, з якими вони можуть зіткнутися та отримувати задоволення від нового освітнього процесу.

Крім того, величезна кількість інформації, про побудову цифрових продуктів стає особливо корисною для вирішення освітніх проблем. Цей процес взаємозв'язку між технічними та структурними знаннями може з часом поширитися на будь-які інші цифрові освітні продукти. Не дивно, що нова українська концепція «тотальної цифровізації» міцно проникла в сферу гуманітарних наук, а особливо в сферу філологічної освіти.

Цифрова трансформація в Україні, що відноситься до створення інноваційних освітніх концепцій, отримала нову форму в результаті процесів цифровізації.

Підсумовуючи, треба зазначити, що завдяки цифровізації освітня інформація стає надзвичайно доступною з точки зору її вільного використання на різних платформах, інтерфейсах чи пристроях. Отже, цифрову трансформацію визначаємо як процес розроблення нових додатків і систем, які стабільно інтегруються в систему освіти України.

Поступово ми бачимо, як тотальна цифровізація загалом і, зокрема, в філологічних науках, приносить із собою перспективні інтегровані цифрові додатки та підручники, це призводить до створення цілого цифрового бізнесу. Але ці додатки потребують попереднього тестування в пілотних проектах, перш ніж їх можна буде використовувати в освітньому процесі, щоб визначити їхній вплив на навчання та результативність.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. У структурному плані найбільш всеосяжною перспективою є концепція архітектури або дизайну цифрової освітньої системи України.

Цілком зрозуміло, що управління і контроль над цифровою інформаційною складністю означає необхідність глибокого розуміння з динамічної міжкритеріальної перспективи кожного елемента різних цифрових систем, аналізу того, як вони поєднуються між собою, вміння вводити нові компоненти в будь-який час і, нарешті, що не менш важливо, знати, як підтримувати всі процеси в стані ефективності та оптимізації.

Список використаних джерел

1. Banyoi, V., Kharkivska, O., Shkurko, H., & Yatskiv, M. (2023). Tools for Implementing Distance Learning during the War: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English Journal*. Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4348364>
2. Jalilbayli, O. B. (2022). Forecasting the prospects for innovative changes in the development of future linguistic education for the XXI century: the choice of optimal strategies. *Futurity Education*, 2(4), 36–43. <https://doi.org/10.57125/FED.2022.25.12.0.4>
3. Kharitonenko, L. (2022). Innovations and traditions in Ukrainian language teaching at the educational establishments of Ukraine: cases, models of the future. *Futurity Education*, 2(1), 57–71. <https://doi.org/10.57125/FED.2022.25.03.7>
4. Kolesnik, K., Oliinyk, N., Komarivska, N., Kazmirchuk, N., & Imber, V. (2023). Future-Teacher Soft Skills Development in the Context of Ukraine's Integration into the European Higher Education Area. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 22(2). <https://doi.org/10.26803/ijlter.22.2.23>
5. Liudmyla, D., Olena, K., Yana, L., Svitlana, N., & Olena, Y. (2022). Prospects for the Development of Design Thinking of Higher Education Applicants in the Culture and Art Industry in the Context of Digitalization. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(5), 196–204. <https://doi.org/10.5430/jct.v11n5p196>
6. Mosendz, O., Zlatohorska, Y. F., Pankiv, H., Bannikova, K., & Vlasiuk, O. (2022). Problems and prospects of the development of Ukrainian art (realities of martial law). *Revista Amazonia Investiga*, 11(58), 74–83. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.8>
7. Namestiyuk, S. (2022). On the issue of teaching psychological and pedagogical disciplines at universities using immersive technologies. *Futurity Education*, 2(2), 33–42. <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.27>
8. Namestyuk, S. V., Smolikevych, N. R., Bytsko, N., Zaitseva, K. I., & Orlova, O. O. (2020). Teaching a Professional Foreign Language to Specialists in Various Industries. *International Journal of Higher Education*, 9(7), 59–72. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p59>
9. Petrovych, O., Zavalniuk, I., Bohatko, V., Poliarush, N., & Petrovych, S. (2023). Motivational Readiness of Future Teachers-Philologists to Use the Gamification with Elements of Augmented Reality in Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 18(3), 4–21. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i03.36017>

10. Samsonova, Y., Shevchenko, O., Priadun, S., Petkun, S., & Statsenko, N. (2022). Analysis of modern approaches to the management of educational institutions in conditions of digitization (Ukrainian case). *Revista Eduweb*, 16(4), 89-100. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.04.8>